Träden räddar överlevnaden i kratern

Natten till den 2 april 1995 fick vulkanen på ön Fogo ett utbrott. Glödande lava kastades flera hundra meter upp i skyn och ett mörkt moln av aska, som nådde fem kilometer upp i himlen, täckte hela ön. Tusentals öbor fick fly från sina hem, men som genom ett under omkom inga människor.

Det var inte första vulkanutbrottet på öarna i Kap Verde. Fogo fick sitt namn, som betyder eld, efter ett utbrott år 1680. El Pico, med sina 2 830 m öns högsta topp, uppstod under ett senare utbrott.

Om konsten att överleva i en krater efter ett vulkanutbrott, 2 000 meter över havet, kan de envisa invånarna i byn Cha das Caldeiras berätta.

SOME RIGHTS RESERVED

Texten i detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök http://creative-commons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/. Verket har publicerats i www.globalarkivet.se

Ur tidskriften Södra Afrika nr. 1 2007.

Kap Verde

– öar, förlorade

mitt i havet

glömda

i ett hörn av världen

där vågorna piskar, vaggar, omfamnar

Jorge Barbosa, poet, 1902–1971

– Trots bristen på vatten, här regnar det aldrig, överlever vi av frukterna från den rika vulkaniska jorden, berättar några kvinnor.
De odlar äpplen och vindruvor i små gropar på vulkanens sluttningar. Man odlar även bönor, majs, nötter, potatis, frukt och kaffe. Det är nattens dagg som fuktar plantorna och håller dem vid liv. Själva får de avsaltat vatten levererat i tankbilar från Sao Filipe som ligger 1,7 km längre ner, vid havet. Det är dyrt vatten som gör varje tvätt till en investering.

Det är ont om jobb och många män flyttar till USA, Brasilien och Portugal. De kvarvarande männen arbetar som snickare, getherdar, vägvisare för turister som vill bestiga den högsta toppen El Pico, eller fågelskådare som vill se den endemiska ngon-ngon-fågeln som häckar på vulkanens sluttningar.

Efter utbrottet för tolv år sedan fick byborna genom utländska solidaritetsorganisationer hjälp att plantera tiotusentals plantor. Det är dessa som nu bär frukt. Druvorna blir till vin, vitt, rött och rosé, och äpplena tas om hand av kvinnokollektivet *Grupo de mulheres de Cha das Caldeiras* som av dem tillverkar en god marmelad.

Förra årets skörd på 100 000 kg druvor blev 50 000 liter vin. Det säljs i byns kooperativa butik, till övriga öar på Kap Verde samt på export, bland annat till Paris och Lissabon. Fabriken ger många arbetstillfällen och medelinkomsten är 2 500 kronor/månad plus bonus.

I byn finns låg- och mellanstadieskola för båda könen, men det är främst pojkar som får studera vidare. Enligt välkänt mönster får flickorna stanna kvar i byn och hjälpa till med hushåll, syskon och på fälten.

Framför skolan i byn står Duc de Montrand staty. Han var en fransman som kom till ön i slutet av 1800-talet, flyttade till kratern, införde vinrankor och lämnade elva blonda barn efter sig. Barnkullarna är i allmänhet mycket stora, 5–10 barn är vanligt. En man har 44 barn med fyra olika kvinnor, berättar Sam, en amerikansk fredskårist som förestår den kooperativa butiken.

Vi försöker ta reda på vad som hänt Tutuja Miguel, ”vår” flicka, som vi mötte första gången år 2001 och som blev omslagsflicka på Södra Afrika (nr 8/2002). Nu träffar vi henne i huvudstaden Sao Filipe där hon studerar på högstadiet. Hon är en av få flickor från Cha das Caldeiras som har fått möjlighet att studera vidare.

TEXT OCH FOTO ANN ANDRÉN